

Onderzoeksopzet
Agro en Food Cluster West-Brabant

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding van het onderzoek.....	3
1.2	Belang van het onderzoek.....	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Oorspronkelijke context	4
2.1	Beleidsnota Glastuinbouw	5
2.2	Provinciaal InpassingsPlan (PIP)	5
2.3	Visie Agrologistiek	5
2.4	Rood-met-Groen-beleidsregel.....	6
3.	Doelstelling	6
3.1	Vraagstelling	6
3.2	Deelvragen.....	6
3.3	Afbakening.....	7
4.	Onderzoeksmethoden en normenkader	7
4.1	Beschrijving van de onderzoeksmethoden	8
4.2	Normenkader	9
5.	Organisatie en planning.....	10
6.	Gebruikte bronnen	10

1. Inleiding

De kiem voor het Agro en Food Cluster West-Brabant (verder te noemen AFC) werd in 1997 gelegd door de Suiker Unie¹ met het plan om een Agro Industrieel Complex Dinteloord bij de fabriek te ontwikkelen. Nadat daarna in 2003 de provincie² met het verzoek kwam of er meer glastuinbouw ontvangen kon worden in de gemeente, is het plan voor het AFC voor het eerst in maart 2005 op tafel gelegd door de suikerfabriek en de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM).

De beide initiatiefnemers gaven aan een uniek en innovatief bedrijventerrein te willen ontwikkelen; een terrein waarbij er ruimte is voor industriële bedrijven en glastuinbouwbedrijven die in symbiose met de suikerfabriek kunnen samenwerken.

Van 2005 tot 2009 heeft er t.a.v. dit initiatief uitvoerig overleg plaatsgevonden tussen initiatiefnemers, de gemeenten Steenbergen, Halderberge en Moerdijk, provincie en bewoners uit de dorpen Dinteloord, Stampersgat en Heijningen. Dit leidde in 2010 tot het sluiten van een bestuursovereenkomst voor het Agro en Food Cluster West-Brabant tussen de gemeente Steenbergen en de provincie.

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Toen begin 2024 de gemeente Steenbergen een vergunning verleende aan logistiek bedrijf Zijderlaan om een distributiecentrum te vestigen op het AFC kwamen er vragen vanuit de gemeenteraad en de bevolking. De vragen hebben onder meer betrekking op de symbiose met het Agro Food Cluster, op de vraag of de vestiging van dit bedrijf bijdraagt aan de oorspronkelijke doelstelling van het AFC en op de vraag welke impact dit heeft op de omliggende dorpen en haar inwoners.

Het onderwerp AFC is ook mede n.a.v. de informatieavond AFC van 20 februari 2024 voor raadsleden en inwoners, het vragenhalfuur van 7 februari 2024 en enkele gesprekken met raadsfracties tijdens het 'rondje fractiebezoeken' (jaarlijks overleg met de raadsfracties) op het netvlies gekomen van de rekenkamer.

Om het onderwerp verder te verkennen en zicht te krijgen op maatschappelijke relevantie is gestart met een documentenstudie. Ook is er een verkennend gesprek gevoerd met de griffier.

1.2 Belang van het onderzoek

De provincie heeft de ontwikkeling van het AFC altijd als een kansrijke ontwikkeling voor de regio gezien. De verwachting was dat door de bestaande suikerfabriek te koppelen aan een agro- en levensmiddelen gelieerd bedrijventerrein én een projectvestigingsgebied glastuinbouw er regionale voordelen zouden ontstaan op economisch gebied, op milieutechnisch gebied en op ruimtelijk gebied, onder andere door de mogelijkheid voor symbiose en samenwerking tussen deze bedrijven. Bovendien zag de provincie middels dit initiatief kansen voor de eigen provinciale opgave die er lag op het vlak van glastuinbouwontwikkeling.

De gemeente Steenbergen stond positief tegenover het vernieuwende project. Daarbij heeft de gemeente Steenbergen van begin af aan oog gehad voor de (mogelijk) nadelige leefbaarheidseffecten voor de omgeving. Om deze nadelige gevolgen tot het meest haalbare minimum te beperken op de omgeving in het algemeen en de dorpen en inwoners van Dinteloord, Stampersgat en Heijningen in het bijzonder, heeft de gemeenteraad in 2008 destijds een amendement aangenomen. Dit heeft ver-

---

¹ Vanwege de fusie en daaropvolgend de naamsverandering van Suiker Unie in Cosun kiezen we voor "suikerfabriek" omdat dit de leesbaarheid ten goede komt.

² Daar waar provincie staat wordt de provincie Noord-Brabant bedoeld

volgens geleid tot het Algemeen Kader Inpassingsplan AFCWB op 24 september 2009, waarbij randvoorwaarden zijn benoemd t.a.v. onder andere lichtemissie, landschappelijke inpassing en tijdelijke EU-arbeidskrachten.

Inmiddels zijn we 14 jaar verder na het sluiten van de bestuursovereenkomst voor het Agro en Food Cluster West-Brabant met de provincie. Gezien het hoge ambitieniveau waarmee werd gestart en de 'zorgen' voor de nadelige leefbaarheidseffecten wordt het tijd om de balans op te maken. Welke verwachtingen zijn uitgekomen? Welke resultaten zijn behaald? En welke inspanningen zijn geleverd om de vastgelegde afspraken na te komen?

Nog niet alle beschikbare ruimte in het AFC is ingevuld, dus is het mogelijk om met een opgemaakte balans middels dit rekenkameronderzoek scherp te blijven op de verdere ontwikkeling van het AFC en eventueel toekomstige uitbreidingsontwikkelingen.

1.3 Leeswijzer

In deze onderzoeksopzet wordt in hoofdstuk 2 de maatschappelijke context en beleidscontext toegelicht. Hoofdstuk 3 richt zich op de beschrijving van de doelstelling van het onderzoek, het formuleren van de onderzoeksvragen en de afbakening van het onderzoeksonderwerp. De onderzoeksmethode en het normenkader komen in hoofdstuk 4 aan de orde. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 een grove planning geschetst en de samenstelling van het onderzoeksteam beschreven.

2. Oorspronkelijke context

In 2005 omschreven de ministeries van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) en VROM (Volks-huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) in het Ruimtelijk beleid glastuinbouw dat er sinds 2002 een saldo nul benadering geldt voor glastuinbouw in Zuid-Holland (Van Kessel, H., Van Heest, F., McCarthy, B. & Otterman, E., 2005, p. 6). De provincie Zuid-Holland wil de glastuinbouw stabiel houden op 5800 ha. Daarnaast is het nodig dat de bestaande verouderde glastuinbouwcentra (met name in het Westland en Aalsmeer e.o.) geherstructureerd worden en er ontwikkelingsruimte komt voor duurzame, toekomstgerichte glastuinbouw.

Om herstructurering mogelijk te maken wees het ministerie vervolgens tien landbouwontwikkelingsgebieden aan. Binnen deze gebieden is ruimte voor nieuwvestiging en uitbreiding. Eén van deze gebieden betreft West-Brabant (Arcadis, 2009, p. 9). Moerdijkse Hoek was voor West-Brabant de aangewezen locatie, omdat dit gebied al in 2002 in het Streekplan Brabant in Balans als gebied voor glastuinbouwontwikkeling werd aangeduid (Arcadis, 2009, p. 5). In 2005 werd duidelijk dat Moerdijkse Hoek als locatie voor glastuinbouwontwikkeling niet realiseerbaar was "...vanwege een gebrek aan lokaal bestuurlijk draagvlak" (Van Kessel, H., Van Heest, F., McCarthy, B. & Otterman, E., 2005, p. 26).

De nieuwe locatie Dinteloord kwam in het vizier bij de provincie door het initiatief van de suikerfabriek en de TOM voor een Agro Industrieel Complex. Er was wel enige weerstand vanuit de gemeente Steenbergen. Een dergelijke ontwikkeling zou het open polderlandschap gaan verstoren en (eventuele) nadelige leefbaarheidseffecten wilde men ook voorkomen. Om de gemeente Steenbergen tegemoet te komen, werd in het concept bestuursakkoord voorgesteld door de provincie om (Gemeente Steenbergen, 2010, p. 5):

- de gemeente Steenbergen € 5 miljoen te betalen voor de aanleg van het A4-aquaduct door Rijks-waterstaat;
- de verplichting van de gemeente Steenbergen over te nemen tot het betalen van € 3 miljoen voor de versnelde aanleg van de A4;

- de ambtelijke voorbereidingskosten van de gemeente Steenbergen ter waarde van € 400.000,- te vergoeden;
- gedurende de looptijd van het Provinciaal Inpassingsplan € 5,8 miljoen uit te betalen aan de gemeente Steenbergen afhankelijk van de gronduitgifte. Gemiddeld betekent dit gedurende de looptijd van 10 jaar een bedrag van € 580.000,- per jaar, dat voor een substantieel deel bestemd is voor het gemeentelijk natuurfonds;
- de verantwoordelijkheid voor het maken van een verbinding tussen Noordzeedijk en Noordlange-weg in het bestuursakkoord toe te schrijven aan de TOM, zodat de kern Dinteloord ontlast wordt (Provincie Noord-Brabant, 2010, p. 1).

De provincie Noord-Brabant zou zich bovenstaande financiële en andere verplichtingen alleen opleggen mits de gemeente Steenbergen zou meewerken in de ontwikkeling van het AFCWB.

2.1 Beleidsnota Glastuinbouw

Op 28 november 2006 wordt door de provincie de Beleidsnota Glastuinbouw vastgesteld (Provincie Noord-Brabant, 2007, p. 100-101). De provincie beschrijft hierin de ambitie om planologisch ruimte te bieden voor de ontwikkeling van glastuinbouw tot 1500 ha in 2015 en tot 1800 ha in 2020.

De volgende doelen worden omschreven:

- Ruimte bieden voor de ontwikkeling van glastuinbouw
- Concentreren van de glastuinbouw in concentratiegebieden en saneren van de glastuinbouw uit kwetsbare gebieden
- Verduurzamen van de ontwikkeling van de glastuinbouw

2.2 Provinciaal InpassingsPlan (PIP)

Inpassingsplannen zijn bestemmingsplannen die door de minister van VRO (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) of door Provinciale Staten kunnen worden vastgesteld wanneer er sprake is van rijks of provinciaal belang. Na juridische vaststelling van een PIP fungeert het Inpassingsplan als een (regel-lier) gemeentelijk bestemmingsplan. Dit betekent dat de bevoegdheden over het al dan niet toepassen van flexibiliteitsbepalingen (wijzigingsbevoegdheden en ontheffingen) in het plan bij de betreffende gemeente ligt (Arcadis, 2009, p.76).

De provincie Noord-Brabant heeft er bij de start van het AFC voor gekozen om een inpassingsplan op te stellen voor het AFC West-Brabant (Arcadis, 2009, p. 5). Hierbij heeft de provincie de volgende afwegingen gemaakt:

- De provincie wil middels ketenbenadering 200-220 ha glastuinbouwgebied in West-Brabant realiseren, zodat er ruimte ontstaat om glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden te saneren.
- Het AFC is gelet op de koppeling suikerfabriek, specifiek bedrijventerrein en glastuinbouwontwikkeling een unieke ontwikkeling. De koppeling tussen de drie ontwikkelingen is een belangrijke voorwaarde om hier een samenwerkend geheel te creëren, waarbij de ontwikkelingen elkaar versterken. Dit betekent dat de provincie eisen stelt aan de segmentering op het AFC.
- De provincie stelt bovengemiddelde eisen aan de ruimtelijke kwaliteit welke met de ontwikkeling van het AFC ontwikkeld moeten worden. De ontwikkeling moet passen in de ambities die de provincie benoemt in het kader van Mooi Brabant. De provincie wil gewaarborgd zien dat deze ambities waargemaakt worden. Voor een deel kan deze invulling ook buiten het terrein plaatsvinden.

2.3 Visie Agrologistiek

In de 'Visie Agrologistiek' heeft het Rijk de ambitie vastgelegd om te willen komen tot verbetering van de efficiëntie in de agro- en foodsector langs drie wegen. Op de eerste plaats door clustering van primaire productie, verwerking en distributie van agrarische producten en voedingsmiddelen. Ten tweede door clusters met elkaar te verbinden zodat aanvoer van grondstoffen en afvoer van producten

gebundeld kunnen worden. Tenslotte door het beter regisseren, sturen en beheersen van goederenstromen. Agroparken kunnen in dit verband een sleutelrol vervullen. Dit zijn ruimtelijke clusters van agrarische en niet-agrarische activiteiten. Dit concept biedt mogelijkheden voor het sluiten van kringlopen, het besparen van transport en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

2.4 Rood-met-Groen-beleidsregel

De Rood-met-Groen-beleidsregel houdt in dat de uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag (wonen en bedrijventerrein (glastuinbouw valt daarbuiten)) ten koste van het buitengebied zoveel mogelijk moet worden voorkomen (Arcadis, 2009, p. 13-14). Wanneer uitbreiding onontkoombaar is, moet deze gepaard gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit 'elders' in het buitengebied (rood-met-groen).

In ruil voor de aantasting van het buitengebied wordt een investering in de kwaliteit elders geëist door bijvoorbeeld landschapsontwikkeling en groenaanleg. Voor het AFC zou de Rood-met-Groen regeling alleen gekoppeld zijn aan de ontwikkeling van het bedrijventerrein. De provincie heeft destijds als voorwaarde voor ontwikkeling van het AFC echter een bovengemiddelde ambitie gesteld ten aanzien van landschapsontwikkeling. Om invulling te geven aan deze ambitie geldt voor het AFC dat Rood-met-Groen niet alleen gekoppeld is aan het bedrijventerrein, maar ook aan de glastuinbouwontwikkeling.

Bij de keuze voor de Noordlangeweg als zuidelijke grens was al bij aanvang van het project duidelijk dat de ruimte optimaal benut zou moeten worden voor glastuinbouwontwikkeling en bedrijvigheid. De bijbehorende landschapsontwikkeling moet daardoor veelal plaats vinden buiten het terrein van het AFC. Op het terrein zijn het vooral de Ecologische Verbindingszones en de randen waar landschapsontwikkeling plaatsvindt.

De Rood-met-Groengelden (€ 2,64 per m² glastuinbouw en bedrijventerrein) die voortkomen uit de ontwikkeling van het AFC gaan naar het Groenfonds van de gemeente Steenbergen. De gemeente krijgt daarmee de verantwoordelijkheid om te bepalen waar en op welke wijze de groene ontwikkeling plaats gaat vinden. De provincie gaat ervan uit dat de gelden geïnvesteerd worden in projecten als landschapsontwikkeling langs de Dintel en langs de Steenbergse Vliet.

3. Doelstelling

De doelstelling van de rekenkamer voor dit onderzoek is tweeledig:

1. De gemeenteraad inzicht geven in de mate waarin doelstellingen en ambities van het AFC behaald zijn;
2. De gemeenteraad inzicht geven in de verdere ontwikkeling van het AFC en een eventueel toekomstige tweede fase (uitbreiding van het AFC).

3.1 Vraagstelling

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre voldoet de ontwikkeling van het Agro Food Cluster West-Brabant tot op heden aan de beoogde doelen en maatschappelijke effecten en op welke wijze kan de gemeenteraad Steenbergen invloed hebben op de verdere ontwikkeling en/of eventuele uitbreiding van het AFC?

3.2 Deelvragen

De centrale vraag is uitgewerkt in de volgende 6 deelvragen:

1. Waar zijn de ambities en doelstellingen voor het AFC vastgelegd en welke ambities en doelstellingen zijn dit en zijn deze doelstellingen meetbaar geformuleerd?
2. Hoeveel beschikbare ruimte in het AFC is inmiddels ingevuld en hoeveel van deze bedrijven vallen in de categorie glastuinbouw, agro- en foodgerelateerde bedrijven, voedings- en genotmiddelenindustrie en be- en verwerkende agrologistiek?

3. Wat zijn de resultaten van de symbiose en samenwerking tussen de bedrijven in het AFC op economisch, milieutechnisch en ruimtelijk gebied en welke ontwikkelingen worden in de komende 10 jaar verwacht?
4. Op welke wijze is er uitvoering gegeven aan de ruimtelijke en niet-ruimtelijke randvoorwaarden voor de ontwikkeling van het AFC en hoe ervaren inwoners uit Dinteloord dit?
5. Is er bij de initiatiefnemers van het AFC, de inwoners van Dinteloord, de gemeente Steenbergen of de provincie Noord-Brabant behoefte aan verdere uitbreiding van het AFC en zo ja, hoe zien deze behoeftes eruit?
6. Waar liggen de kaderstellende mogelijkheden voor de gemeenteraad bij de toekomstige ontwikkelingen van het AFC?

3.3 Afbakening

Het onderzoek focust zich op de periode vanaf het eerste besluitvormingsmoment in 2010, het sluiten van de bestuursovereenkomst voor het Agro Food Cluster met de provincie.

Verder houdt dit onderzoek zich in hoofdlijnen bezig met de ruimtelijke en niet-ruimtelijke randvoorwaarden die ten grondslag liggen aan de bestuursovereenkomst en wordt er niet diepgaand ingezoomd op alle individuele onderdelen uit het “mandje van Steenbergen”, waaronder onder meer het project recreatiepark Dintelpark, aanleg van een golfbaan en extra woningbouw (Gemeente Steenbergen, 2010, p. 2).

4. Onderzoeksmethoden en normenkader

De gebruikte onderzoeksmethoden voor de beantwoording van de 6 deelvragen staan in onderstaande Tabel 1 beschreven.

Deelvraag	Onderzoeksmethoden		
	Documenten-analyse	Interviews	Enquête
1. Waar zijn de ambities en doelstellingen voor het AFC vastgelegd en welke ambities en doelstellingen zijn dit en zijn deze doelstellingen meetbaar geformuleerd?	X		
2. Hoeveel beschikbare ruimte in het AFC is inmiddels ingevuld en hoeveel van deze bedrijven vallen in de categorie glastuinbouw, agro- en foodgerelateerde bedrijven, voedings- en genotmiddelenindustrie en be- en verwerkende agrologistiek?	X	Ambtelijk	
3. Wat zijn de resultaten van de symbiose en samenwerking tussen de bedrijven in het AFC op economisch, milieutechnisch en ruimtelijk gebied en welke ontwikkelingen worden in de komende 10 jaar verwacht?		Ambtelijk Bestuurlijk Cosun Provincie TOM	Onder glastuinbouwbedrijven en overige bedrijven
4. Op welke wijze is er uitvoering gegeven aan de ruimtelijke en niet-ruimtelijke randvoorwaarden voor de ontwikkeling van het AFC en hoe ervaren inwoners uit Dinteloord dit?	X	Ambtelijk Bestuurlijk Cosun Provincie TOM	Onder inwoners Dinteloord
5. Is er bij de initiatiefnemers van het AFC, de inwoners van Dinteloord, de gemeente Steenbergen of de provincie Noord-Brabant behoefte aan verdere uitbreiding van het AFC en zo ja, hoe zien deze behoeftes eruit?		Ambtelijk Bestuurlijk Cosun Provincie TOM	Onder glastuinbouwbedrijven en overige bedrijven

6. Waar liggen de kaderstellende mogelijkheden voor de gemeenteraad bij de toekomstige ontwikkelingen van het AFC?	X	Ambtelijk Bestuurlijk	
--	---	-----------------------	--

Tabel 1: Operationalisering

4.1 Beschrijving van de onderzoeksmethoden

Het is van belang dat de methoden en technieken van dataverzameling voldoen aan de eisen van validiteit en betrouwbaarheid. Er is sprake van validiteit wanneer de resultaten van het onderzoek overeenkomen met de werkelijkheid. Om dit te waarborgen is het van belang dat de methoden meten wat je daadwerkelijk wilt weten. Een onderzoek is betrouwbaar wanneer de resultaten consistent zijn en je dezelfde bevindingen zou doen als je het onderzoek opnieuw uitvoert. De resultaten moeten dus niet aan toeval toe te schrijven zijn.

Voor de uitvoering van dit onderzoek zal de rekenkamer gebruik maken van een combinatie van onderzoeksmethoden. Dit kan namelijk helpen bij het verkrijgen van inzicht in de kwaliteit van de onderbouwing van bevindingen.

Voor dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van:

a. Documentenanalyse

Voorbeelden van documenten die verzameld worden:

- (openbare) beleidsdocumenten en wetgeving
- interne notities, memo's en verslagen
- interne rapporten en evaluaties
- informatie uit gemeentelijke informatiesystemen
- (audio)verslagen van commissie- en raadsvergaderingen
- bestaande cijfers en statistieken

Om de juiste documenten te verzamelen is/wordt aan de ambtelijke organisatie gevraagd om relevante beleidsdocumenten aan te leveren. Daarnaast wordt het raadsinformatiesysteem van de gemeente Steenbergse geraadpleegd.

b. Interviews

De rekenkamer zal bij dit onderzoek gebruik maken van semigestructureerd interviews. Er wordt gewerkt met een topiclijst. Op een topiclijst staan de onderwerpen die de interviewer aan bod wil laten komen, maar niet elke vraag ligt precies vast. Een topiclijst geeft de interviewer en respondent houvast en richting tijdens het interview, maar biedt tegelijk ruimte om meer of minder diep op een onderwerp in te gaan indien nodig. Uiteraard worden ook enkele concrete vragen opgenomen in de topic-lijst om belangrijke vragen niet uit het oog te verliezen tijdens het interview.

De interviews worden door twee personen uitgevoerd. De ene interviewer zal zich richten op het stellen van de vragen en de andere zal zich met name richten op het notuleren. Het verslag van het interview wordt teruggelegd aan de geïnterviewde, zodat die de mogelijkheid heeft om het verslag aan te vullen of te verbeteren. Hierna wordt het verslag pas definitief vastgesteld.

c. Enquête

Een enquête is een kwantitatieve onderzoeksmethode waarmee op systematische wijze inzicht kan worden verkregen in de meningen, kennis, gedragingen en/of attitudes van mensen. Dit soort informatie kan niet worden afgeleid uit beleidsdocumenten of registratiebestanden, maar is wel nodig om uitspraken te kunnen doen over de beleving onder inwoners en bedrijven t.a.v.

de ontwikkeling van het AFC en om toekomstige ambities van gevestigde bedrijven in beeld te krijgen.

De enquêtes zullen onder inwoners middels een brief of via een lokale krant aangekondigd worden, waarbij met een link verwezen wordt naar een digitale enquête. De digitale enquêtes voor de gevestigde bedrijven op het AFC zullen zoveel mogelijk rechtstreeks per mail verstuurd worden.

4.2 Normenkader

Van oudsher is het gangbaar om in rekenkameronderzoek normen te formuleren. Om een afgewogen en objectief onderzoek te doen, is het belangrijk om de gevonden onderzoeksuitkomsten te 'confronteren' met vooraf gestelde normen ofwel beoordelingscriteria. Bij beschrijvende en verklarende onderzoeksvragen is het niet gebruikelijk om normen te formuleren, omdat deze vragen tot inzichten of verklaringen moeten leiden en niet tot een oordeel. In principe worden alleen bij oordelende onderzoeksvragen normen geformuleerd.

De in dit onderzoek geformuleerde normen staan per deelvraag weergegeven in (onderstaande) Tabel 2.

Deelvraag	Normen/beoordelingscriteria
1. Waar zijn de ambities en doelstellingen voor het AFC vastgelegd en welke ambities en doelstellingen zijn dit en zijn deze doelstellingen meetbaar geformuleerd?	<ul style="list-style-type: none"> Doelstellingen zijn meetbaar geformuleerd.
2. Hoeveel beschikbare ruimte in het AFC is inmiddels ingevuld en hoeveel van deze bedrijven vallen in de categorie glastuinbouw, agro- en foodgerelateerde bedrijven, voedings- en genotmiddelenindustrie en be- en verwerkende agrologistiek?	<ul style="list-style-type: none"> Niet van toepassing.
3. Wat zijn de resultaten van de symbiose en samenwerking tussen de bedrijven in het AFC op economisch, milieutechnisch en ruimtelijk gebied en welke ontwikkelingen worden in de komende 10 jaar verwacht?	<ul style="list-style-type: none"> De gevestigde bedrijven zijn op de hoogte van de onderliggende ambities en doelen van het AFC en hebben hierin concrete resultaten geboekt. Er is een overzicht dat inzicht geeft in de mate waarin de doelstellingen zijn bereikt. Er is actief beleid om symbiose en samenwerking te monitoren en te bevorderen.
4. Op welke wijze is er uitvoering gegeven aan de gemeentelijke randvoorwaarden voor de ontwikkeling van het AFC en hoe ervaren inwoners uit Dinteloord dit?	<ul style="list-style-type: none"> Er is een overzicht van de gemeentelijke randvoorwaarden waaraan wel en niet is voldaan.
5. Is er bij de initiatiefnemers van het AFC, de inwoners van Dinteloord, de gemeente Steenbergen of de provincie Noord-Brabant behoefte aan verdere uitbreiding van het AFC en zo ja, hoe zien deze behoeftes eruit?	<ul style="list-style-type: none"> Er is een beeld bij de suikerfabriek, de TOM, de provincie, de inwoners van Dinteloord en de gemeente Steenbergen t.a.v. de toekomstige uitbreidingsbehoeften van het AFC. De gemeente Steenbergen heeft een beeld van de uitbreidingsbehoeften van de initiatiefnemers en van de TOM t.a.v. de verdere ontwikkeling van het AFC. De uitbreidingsbehoefte valt binnen de oorspronkelijke doelstellingen van het AFC.
6. Waar liggen de kaderstellende mogelijkheden voor de gemeenteraad bij de toekomstige ontwikkelingen van het AFC?	Niet van toepassing.

Tabel 2: Normenkader

5. Organisatie en planning

De rekenkamer heeft besloten het onderzoek zelf uit te voeren. Het onderzoeksteam bestaat uit alle vier de leden van de rekenkamer.

De onderstaande Tabel 3 geeft een globaal inzicht in de planning op hoofdlijnen en de oplevering van het eindrapport.

Onderdeel	Periode	Uit te voeren door
Definitief vaststellen onderzoeksopzet AFC West-Brabant	Eerste helft juli 2024	Gehele rekenkamer
Aanbieden per brief van de onderzoeksopzet AFC West-Brabant aan de gemeenteraad en het college van B&W	Eerste helft juli 2024	Secretaris rekenkamer
Start onderzoek middels voorbereiding enquêtes, interviews en documentenanalyse	Augustus – September 2024	Gehele rekenkamer
Afnemen interviews, uitwerken verslagen, enquêtes afnemen en verwerken, onderzoeksdata analyseren	Augustus – Oktober 2024	Gehele rekenkamer
Samenstellen van het onderzoeksrapport AFC West-Brabant	Oktober – November 2024	Gehele rekenkamer
Ambtelijk en bestuurlijk wederhoor middels brief en concept onderzoeksrapport AFC West-Brabant	December 2024 – Januari 2025	Secretaris rekenkamer
Definitieve versie onderzoeksrapport AFC West-Brabant aanbieden aan het college en de gemeenteraad	Kwartaal I 2025	Gehele rekenkamer

Tabel 3: Planning op hoofdlijnen

De uitvoering van het onderzoek en afstemming van de planning van het onderzoek gebeurt in overleg tussen de rekenkamer, de concerncontroller en de griffie van de gemeente Steenbergen. De secretaris van de rekenkamer is eerste aanspreekpunt tijdens de uitvoering van het onderzoek.

6. Gebruikte bronnen

- Arcadis (2009). *Toelichting inpassingsplan Agro & Food Cluster West-Brabant: voorontwerp*. Provincie Noord-Brabant.
- Gemeente Steenbergen (2010). *Raadsvoorstel raadsvergadering 25 februari 2010: voorstellen tot het sluiten van de bestuursovereenkomst Agro en Food Cluster West-Brabant*.
- Provincie Noord-Brabant (2007). *Ontwerp-Paraplunota ruimtelijke ordening: Brabant in Ontwikkeling*. Geraadpleegd op 18 juni 2024, van https://www.commissie-mer.nl/docs/mer/p20/p2011/2011-07paraplunota_ontwerp.pdf
- Provincie Noord-Brabant (2010). *Beantwoording vragen gemeente Steenbergen 'Bestuurs-overeenkomst AFCWB'*.
- Van Kessel, H., Van Heest, F., McCarthy, B. & Otterman, E. (2005). *Ruimtelijk beleid glastuinbouw: Beleidsevaluatie van het ruimtelijk beleid glastuinbouw in de 10 LOG's*. Ministeries van LNV en VROM. Geraadpleegd op 19 juni 2024, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29800-XIV-98-b1.pdf>